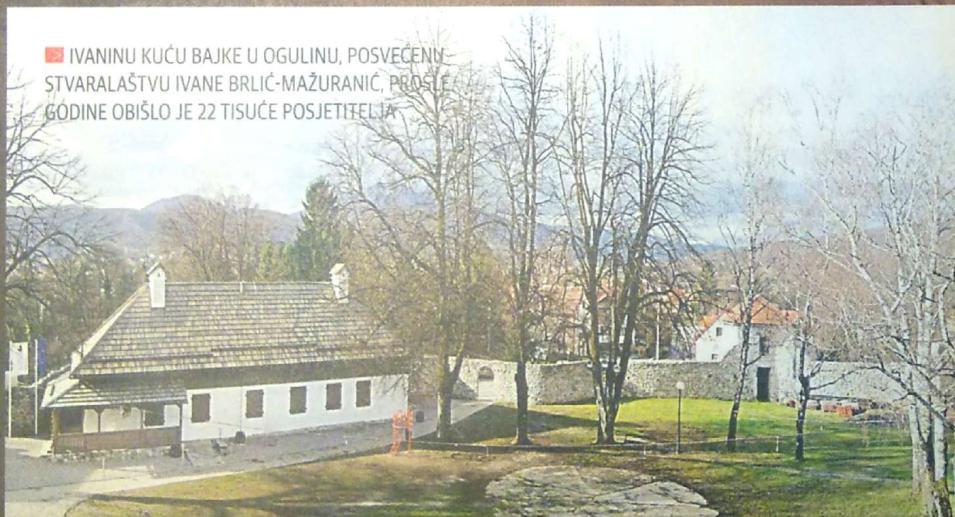

Ogulin, Baranja i Zagreb turistima nude originalne priče hrvatske baštine

Tekst KRISTINA OLUJIĆ Fotografije SAŠA ZINAJA

'Č udnovati i napadni oblici Kleka i romantičnost rijeke Dobre pružali su mojoj mašti toliko hrane, da sam daleko u noć prevrtala u mislima najčudnovatije slike i fantastične mogućnosti: što li se sve odigrava u dubokoj noći oko Kleka", tako je spisateljica za djecu Ivana Brlić-Mažuranić (1874-1938) u autobiografskim zapisima pisala o krajoliku svog rodnog Ogulina. Time što je u bajke trajno ugradila atmosferu i slike iz svoga kraja, definitivno je udarila temelje brendiranju Ogulina kao "zavičaja bajke". Današnja kulturno-turistička ponuda i vizija identiteta toga grada više se ne mogu zamisliti bez stvaralaštva Ivane

Brlić-Mažuranić. U Ogulinu od 2013. djeluje Centar za posjetitelje Ivanina kuća bajke koji se sastoji od multimedijalne stalne izložbe, biblioteke, prostora za radionice, suvenirnice i virtualne baze bajki. Od 2006. u lipnju se održava međunarodni Ogulinski festival bajke, a cijelo područje Ogulina povezano je rutom bajke, preko likova iz "Priča iz davnine" koji služe kao interpretacijske table i čine most između konkretnih činjenica o lokalitetu i jedne sasvim drugičije stvarnosti koja predstavlja literarnu ostavštinu Ivana Brlić-Mažuranić.

Tako se otvorila mogućnost da Ivana Brlić-Mažuranić bude domaćin bajkopisciima iz čitavog svijeta, rekla je u razgovoru za Nacional

Ankica Puškarić, ravnateljica Ivanine kuće bajke. Jedan korak više prema tome učinjen je prošle godine, kada se ova institucija našla u konkurenciji 49 muzeja koji su bili nominirani za Europski muzej godine, a dobila je i nagradu Hrvatskog muzejskog društva za najbolji muzejski postav u Hrvatskoj. "Sve se posložilo tako da se Ogulin pozicionira kao zavičaj bajke. Svi smo ovdje odgajani i rasli uz bajku koja je kao žanr univerzalna i pogodna za međunarodno povezivanje. Legendu o klečkim vješticama već dvadesetak godina koristimo u turističkoj ponudi, a naša je velika sreća da je u središtu grada sačuvan Frankopanski kaštel s početka 16. Stoljeća, u kojem je smještena Ivanina kuća bajke. I priroda prenosi čovjeka u bajkovitu atmosferu, interpretacijske table to podstavljaju, a sve je još uspjelije kada na rutu bajke netko štograd i ispričavaju, kao što to radi profesionalna pripovjedačica bajki Sabina Sabljak", rekla je Ankica Puškarić. Ona sama, baš kao i drugi zaposlenici Ivanine kuće bajke, sudjeluje u stvaranju jedinstvenog doživljaja tako što se pred posjetiteljima pojavljuje kao majka iz "Šume Striborove" i tumači izložbu te lik i djelo spisateljice s pozicije tog lika.

PROŠLE GODINE IVANINU KUĆU BAJKE obišlo je 22.000 posjetitelja, pri čemu se veći dio tih posjeta odnosi na školsku djecu koja u Ogulin dolaze na terensku nastavu i školu u priori, a tijekom ljeta većinu gostiju čine stranci. Ankica Puškarić objasnila je da je namjera

ZAGREPCANKA IVA SILLA

ORGANIZIRA ATRAKTIVNE
TURISTIČKE ŠETNJE METROPOLOM,
A NJEZIN PROJEKT 'TAJNI ZAGREB'
BRITANIČKI SU UVRSTILI NA LISTU 10
NAJBOLJIH ALTERNATIVNIH TURA
PO EUROPPI

UDRUGA 'INTERPRETIRAJMO HRVATSKU' osnovana
je s ciljem da se osvijesti važnost interpretiranja bogate
hrvatske baštine te kroz zanimljive priče o stvarnim ljudima,
događajima i legendama vodi prema održivom razvoju turizma
i lokalne zajednice

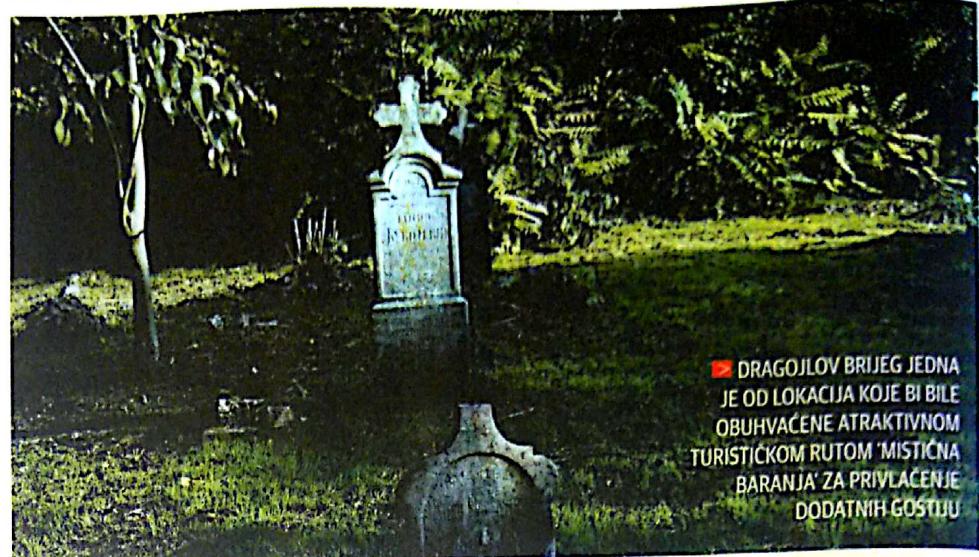
reb
i
bosilj

proširiti rutu bajke na druge dijelove Hrvatske. "Ideja je povezati Ogulin s Rijekom jer se tamo nalazi dobar dio materijalnog naslijeda iz ostavštine Ivane Brlić Mažuranić, zahvaljujući njezinoj kćeri koja je živjela u tom gradu. Ruta se može dalje razvijati na svim mjestima koje je opisivala i u kojima je boravila, a to su Zagreb i Slavonski Brod. Neophodna je daljnja suradnja s lokalnom zajednicom, bilo bi poželjno da svako dijete uđe u Ivaninu kuću još kao vrtičko dijete pa kroz daljnje školovanje obraduje njezin opus, a ne smijemo zanemariti ni srednjoškolce kod kojih je teže ponovno probuditi interes za bajku. Nemojmo zaboraviti ono što piše na jednoj interpretacijskoj tabli i što je rekao Albert Einstein: ako želite da dijete bude pametno čitajte mu bajke, ako želite da bude još pametnije čitajte mu više bajki", istaknula je Ankica Puškarić.

BRENDIRATI OGULIN KAO "ZAVIČAJ BAJKE" znači to da u interpretaciji njegove nematerijalne baštine, koja se sastoji od bajki Ivane Brlić-Mažuranić, nevidljivo treba učiniti vidljivim.

Ogulin je primjer hrvatskog grada koji je najdalje otisao u oživotvorenju ideje interpretacije baštine, pojma koji je u Hrvatskoj još u povojima. Kako kaže Dragana Lucija Ratković Aydemir, direktorka tvrtke Muze, interpretacija baštine počiva na prijenosu informacije o nekom obliku baštine, bila ona materijalna ili nematerijalna, kulturna ili prirodna. Kvalitetna i domišljata interpretacija baštinu oživjava, stavlja u središte doživljaja i povezuje osobu s različitim prostorima i vremenima, šireći njegovu spoznaju o svijetu i o sebi samome. S ciljem da se osvijesti važnost interpretacije baštine, Dragana Lucija Ratković-Aydemir prošle godine inicirala je osnivanje udruge "Interpretirajmo Hrvatsku" koja je već dio krovne europske udruge "Interpret Europe". Pod vodstvom predsjednika Darka Babića, predstojnika Katedre za muzeologiju na zagrebačkom Filozofskom fakultetu i člana nadzornog odbora "Interpret Europe", hrvatska udruga na početku ove godine najavila je da započinje ozbilnjijim radom. Planira se širenje članstva, organizacija edukativnih radionica i veća prisutnost u medijima kako bi se počelo govoriti o interpretaciji baštine kao o prvom koraku prema održivom turizmu i razvoju zajednice.

Tvrta Muze radila je tri ogulinska projekta koja čine cjelinu: Ivaninu kuću bajke, rutu bajke i Ogulinski festival bajke. Svemu je prethodila izrada Strategije razvoja kulturnog turizma "Ogulin-zavičaj bajke", a nakon što je sve bilo dugoročno osmišljeno, razmatralo se o povlačenju novca iz fondova Europske unije za projekt Ivanina kuća bajke. Lokalno stanovništvo moglo se uključiti kroz radionicu pripovijedanja koju je organizirala TZ grada Ogulina, što je iskoristila Sabina Sabljak koja danas, zahvaljujući tom inicijalnom ohrabrenju, ima svoj obrt za

■ DRAGOJLOV BRIJEG JEDNA JE OD LOKACIJA KOJE BI BILE OBUDUĆENE ATRAKTIVNOM TURISTIČKOM RUTOM 'MISTIČNA BARANJA' ZA PRIVLAČENJE DODATNIH GOSTIJA

turističko vođenje i pripovijedanje "Živa riječ". Zbog svega toga, Ogulin može poslužiti kao zorna ilustracija onoga što udruga "Interpretirajmo Hrvatsku" smatra primjerom dobre prakse. "Sve bi se trebalo događati planski, a ne da se nešto napravi i onda se post festum razmišlja što se s tim može učiniti, što je u Hrvatskoj najčešće slučaj. Projekt interpretacijskog centra neće nastati sam od sebe, važno je profesionalizirati interpretaciju i zaposliti stručne ljude kao što su muzeolozi. Interpretacija baštine važna je u razumijevanju vlastitog identiteta, a onda i u održivom korištenju te baštine u gospodarstvu smislu i razvoju. Turistička smo zemlja, a ljudi nemaju što vidjeti, nema pravih, dobro osmišljenih, elemenata. Svako manje mjesto trebalo bi imati interpretacijski plan, kao dio strateškog plana razvoja i brendiranja destinacije, u koji je s jedne strane uključena struka, a s druge lokalno stanovništvo. Upravo zbog toga želimo kao udruga organizirati edukacije da sredine koje žele ići tim putem dalje mogu raditi same", rekla je Dragana Lucija Ratković-Aydemir u razgovoru za Nacional, naglasivši da je autentičnost temeljna postavka svake dobre interpretacije i da "izmišljanje" šteti identitetu nekog naroda.

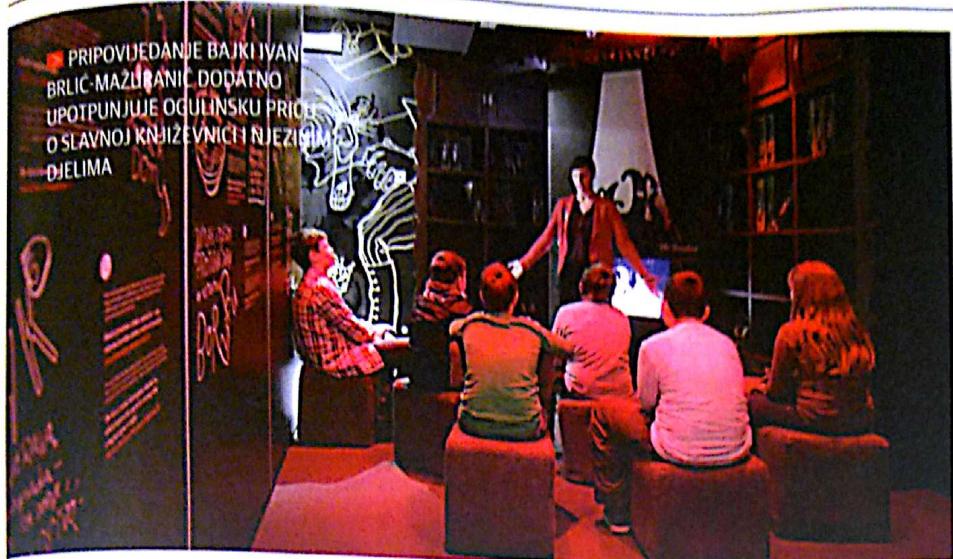
Zagrebačka kazivačica priča Iva Silla prije šest godina dobila je početni impuls za poslovnu

ideju i želju da napusti administrativni posao. Počela je eksperimentalno pisati blog "tajni Zagreb" koji je pokazao da postoji veliki interes za alternativne turističke rute. Nakon toga je 2013. dala otakz i osnovala svoj obrt "Kazivačica" te nudi ture za individualne posjetitelje, škole, studente na razmjeni, vrtičke grupe, poslovne klijente i kongresne goste. Zahvaljujući poslu koji je sama stvorila, prošlu godinu završila je u plusu.

"**DVIJE GODINE PISANJA BLOGA** bilo je dovoljno da shvatim da se to ne može raditi kao hobi jer je rezultat nezadovoljavajući proizvod. Iako s pozicije vanjskog promatrača možda ne izgleda tako, imam puno posla. Osim što volim raditi s ljudima, imam kreativnu stranu i ne osjećam se ispunjeno ako je ne ostvarim. Ovaj posao je pozitivan način pokazivanja ljubavi prema naslijeđu, što puno znači za jednu malu zemlju. Mnogi ljudi imaju nešto vrijedno čuvanja što nije nužno materijalno, zaboravljena priča nečije bake može u sebi nositi potencijal, netko tko je spretan s rukama može nastaviti tradicionalne vezove i to uklopiti u priču. Sve može biti ideja za turu, primjerice, razmatrala sam i turu po starim obrtimima. Tržište se brzo mijenja, danas ima puno alternativnih ruta, potrebljeno je uvijek unositi svježinu i novitet u rad", rekla je Iva Silla u razgovoru za Nacional.

"Zagrebarium", "Zagrebačka zimska bajka", "Zagrebačke mračne romanse", "Uspavani zmaj", "Lepi Jura", neki su od naziva tematskih šetnji kroz koje je prošlo 10.000 ljudi. Neke rute, kao što je "Lov na vještice", uključuju igru i poseban timski zadatak koji kostimirani vodič osmišljava na temelju onog što je ispričao. "Zagrebarium" posjetiteljima nudi uvid u Zagreb s kraja 19. stoljeća kroz priču o znanstvenicima, izumiteljima i drugim zanimljivim ličnostima koje su živjele i stvarale u Zagrebu, ili su prošle kroz Zagreb. "Kreće se od Tomislavova trga koji je u to vrijeme bio kraj grada, prema Gornjem gradu. Mnogi simboli grada upravo su iz tog vremena, to je ono na što stari Zagrepčani misle kada se prisjećaju grada kakav je bio nekad, pa to pokušavam

'TURISTIČKA SMO ZEMLJA, a ljudi nemaju što vidjeti. To želimo promijeniti', kaže jedna od osnivačica udruge 'Interpretirajmo Hrvatsku' Dragana Lucija Ratković

dočarati i posjetiteljima. Tih pedeset godina, od 1850. kada su se spojili Gradec i Kaptol pa do kraja 19. stoljeća, predstavlja izuzetno živo i dinamično razdoblje u kojem se grad širio, izgrađene su najpoznatije palače, a tada je Zagreb pretrpio i potres. Našim kemičarima dolazili su studenti iz svih krajeva Austro-Ugarske, ali taj procvat znanosti nisu svi isto čitali. Slabije obrazovani tkali su svoju stvarnost pa je kružila priča da su u jednom laboratoriju radili sapune od ljudi", opisala je Iva Silla.

Ona tri godine za redom ima financijsku podršku Turističke zajednice Grada Zagreba, dobitnica je TripAdvisorova certifikata izvrsnosti, nagrade magazina Luxury Travel Guide Destination Specialist 2017, a britanski The Guardian uvrstio je Tajni Zagreb među 10 najboljih alternativnih tura u Europi. Pomak prema daljnjoj profesionalizaciji svoga rada napravila je prošle godine kada je u organizaciji udruge "Interpret Europe" sudjelovala u edukaciji za certificiranog interpretativnog vodiča.

KAKO JE OBJASNILA, interpretacija je nastala na temelju primjera nacionalnih parkova u Sjedinjenim Američkim Državama, ideja je bila da posjetitelj osvijesti važnost svega što ga okružuje, pa i najmanje biljke koja sama po sebi ništa ne znači. "Ipak, ne treba pretjerivati s pričama i senzacijama jer se onda gubi iz vida ono o čemu je riječ. Primjerice, u SAD-u na jednom mjestu ima nevjerojatno puno tura duhova, sve vrvi od specijalnih efekata, od svega su napravili cirkus. Nije dobro kada više nitko ne zna što je prava tradicija, običaj ili legenda, kada svi proizvode nešto polovično, a nitko ne proizvodi pravi tradicionalni vez. Dobra interpretacija znači zaokružiti priču tako da ona dopre do čovjeka, turistički vodiči ponekad nisu ni svjesni utjecaja koji njihove riječi mogu imati na posjetitelje. Iako ljudi ponekad žele priče koje nisu istinite jer mogu biti atraktivnije, obavezno se držim činjenica i autentičnih zapisa. Cilj mi je prenijeti duh staroga grada i izvući zaboravljeno, a ne plašiti ljudi.", istaknula je Iva Silla. A što se događa

ako su "strašne priče" dio lokalnog identiteta?

DRAGOJLOV BRIJEG NALAZI SE U BARANJI, u neposrednoj blizini pustara Jasenovac i Mirkovac te sela Grabovca. Legenda kaže da su tamo Osmanlije nakon povlačenja zakopali dragocjenosti koje su stekli u osvajanjima. Kao zaštitu, postavili su vrata na koja točno u podne upire sunce kako nitko ne bi mogao do blaga, a onima koji su pokušavali pronaći skriveno blago dogodilo se nešto loše. U Prvom svjetskom ratu jedan je vojnik, podrijetlom Baranjac, na bojišnici čuo tu priču pa je pri povratku kući tražio osmanlijski plijen. Nakon obilaska Dragojlova brijege počeo se čudno ponašati, a ubrzo nakon toga izgubio je živce i preminuo. Od tuge za njim preminula je i njegova supruga.

Dragojlov brijege jedna je od nekoliko lokacija koje bi bile obuhvaćene rutom "Mistična Baranja". U Turističkoj zajednici Baranje domislili su se kako istodobno čuvati usmenu predaju, pružiti uvid u zaboravljene običaje, potaknuti daljnja istraživanja na potencijalnim arheološkim nalazištima i osmislići atraktivnu turističku rutu kakva privlači dodatne goste. Iako legende koje se vezuju uz te lokalitete zvuče previše nevjerojatno da bi se u njih danas povjerovalo, one govore ponešto o identitetu baranjskih mesta

**'NE TREBA
PRETJERIVATI s
pričama i senzacijama
jer se onda iz vida
izgubi ono o čemu je
rijec', tvrdi kazivačica
priča Iva Silla koja
organizira tematske
šetnje Zagrebom**

i kolektivnoj memoriji njegovih nekadašnjih žitelja. Kako u razgovoru za Nacional kaže Matej Perkušić, direktor TZ Baranje, osnovni problem u tome je što ne postoje dostatna sredstva na razini lokalne zajednice, pa su europski fondovi jedini način da se financiraju ovakve ideje. Za sada čekaju proljeće i rezultate natječaja za projekt koji je prijavljen u prekograničnoj suradnji s Madarskom, a s hrvatske strane vrijedan je milijun i pol eura. Ideja je njihova, ali ako projekt prode otvoreni su za suradnju sa stručnjacima i savjetnicima, pa tako i s onima koji interpretiraju baštinu. "Zamisao je nastala spontano, prošlog ljeta. Razmišljali smo kako bismo mogli nadopuniti ponudu Baranje s obzirom na već bogatu ponudu hrane, vina i predivnu prirodu. S obzirom na to da se u Europi i svijetu nude atraktivnosti koje imaju dozu mistike i time privlače goste, pokušali smo iskoristiti sve što nudi bogata povijest Baranje. Osim što bi ruta povezivala lokacije koje nose neku priču ili legendu, u sklopu projekta bila bi financirana i dva festivala. Riječ je o kasnoljetnom Festivalu slame u Belom Manastiru, utemeljenom na izradi skulptura od slame i slavljenju starih slavenskih legendi, uz pozdrave nadolazećoj jeseni te festivalu u madarskoj Vražjoj kotlini koji je vezan uz istoimenu legendu", rekao je Perkušić.

KAO DOKAZ DA TO NIJE ODRAZ nepromišljene želje za povlačenjem europskog novca i da već postoji sadržaj u koji bi se ruta po mističnim lokacijama mogla uklopiti, Perkušić je naveo primjer Etnološkog centra baranjske baštine koji je otvoren prošle godine. Taj je projekt iz trećeg pokušaja prošao na natječaju za sredstva iz Europske unije. Zamisao je niknula zato što udruga "Hrvatska žena" nije imala gdje izložiti brojne eksponate, a onda je nastao centar u kojem se čuvaju predmeti vezani uz različite etničke skupine koje su povijesno naseljavale Baranju. "U Etnološkom centru baranjske baštine prikazana je materijalna baština, a tako možemo obuhvatiti i nematerijalnu baštinu. Osim Festivala slame, pokušat ćemo zaštititi i tradicionalne maškare koje se ovdje zovu buše, i to kao nematerijalnu vrijednost uz pomoć istoimene udruge. Sve što imamo pokušavamo promovirati na različite načine, ali moramo naglašavati ono što je dokazano i poticati istraživanja koja imaju smisla. Primjerice, Dragojlov brijege nije samo mistična lokacija, nego pokazuje i bogatu povijest Baranje jer je tamo bio rimske legionare, a kroz taj primjer može se na zanimljiv način govoriti i o turskim osvajanjima. I dan danas Baranje je sjajna lokacija za iskopine zbog močvarna tla koje čuva predmete kroz duža razdoblja. Osim toga, ovaj projekt bi bio prilika da se obnove dva derutna dvorca koja su na mističnoj ruti: dvorac Esterhazy u Dardi i dvorac Eugena Savojskog u Bilju", zaključio je Perkušić u razgovoru za Nacional.